

Les proves per a l'avaluació de la llengua catalana oral: síntesi de tendències i conclusions

LLORENÇ COMAJOAN COLOMÉ, EVA GOMÀRIZ I AURÓ I NEUS NOGUÉ SERRANO

En aquest informe s'han presentat les diferents proves d'avaluació oral desenvolupades en organismes encarregats d'avaluar les habilitats lingüístiques en català a Catalunya. A partir de les descripcions i anàlisis de les proves que hem fet, es pot arribar a la conclusió que hi ha hagut millores notables en l'avaluació de les habilitats orals.

Pel que fa a l'evolució en les proves, en primer lloc, hi ha hagut un canvi en la manera com es concep la competència oral. Així, en les proves més antigues, com ara les del Servei d'Ensenyament del Català (SEDEC), la competència oral s'avaluava a partir de proves aïllades que se centraven en aspectes concrets (contrastos fonètics, categories gramaticals, etc.). De mica en mica, però, la definició de competència oral s'ha fet més concreta i més complexa alhora, tal com es reflecteix en les proves de competències bàsiques (CB). Aquesta evolució és fruit dels canvis teòrics i metodològics que hi ha hagut en l'ensenyament de llengües. Un dels canvis que ha tingut i continuarà tenint un impacte cabdal és la implementació del *Marc europeu comú de referència per a les llengües*. L'eixamplament de la definició de competència oral ha tingut, a més, com a conseqüència que s'hagin introduït canvis en els criteris de correcció de les proves. Per exemple, a les proves del SEDEC, unes de les primeres proves d'avaluació en llengua catalana, a final de la dècada de 1980 i inici de la de 1990, els criteris de correcció se centraven més aviat en qüestions d'interferència amb el castellà i en aspectes formals; en canvi, les del Servei d'Immersion i Ús de la Llengua (SIUL), que n'és el successor, ara inclouen mostres d'errors que no se centren exclusivament en el castellà i exemples d'aplicació dels criteris d'avaluació.

En segon lloc, ha canviat l'estatus de la llengua oral dins de les mateixes proves d'habilitats lingüístiques. Es pot observar una tendència a incloure més activitats de llengua oral i a donar-los més pes. Per exemple, en les proves de la Direcció General de Política Lingüística (DGPL) / Secretaria de Política Lingüística (SPL), del 1981 al 2001 s'amplien i es diversifiquen les proves de producció oral, i en el cas de les proves de CB, també s'observa una tendència a augmentar l'avaluació de competències de llengua oral.

En tercer lloc, ha canviat la manera d'avaluar. D'una banda, les proves, en general, han guanyat en contextualització. S'ha passat de proves en què simplement es mostrava a l'examinand

una làmina amb un dibuix concret com a estímul per obtenir un mot (*fanal* i no *farola*) a proves en què hi ha més contextualització tant pel que fa als estímuls verbals (instruccions de l'examinador descrivint una situació concreta) com als visuals (làmines amb dibuixos de situacions contextualitzades, fotografies reals, etc.). De l'altra, seguint l'eixamplament de la definició de *competència oral*, s'ha tendit cada vegada més a avaluar no només les habilitats productives individuals sinó també les interactives; és a dir, de mica en mica s'ha incorporat un component comunicatiu real a l'avaluació de les habilitats orals. És el cas, per exemple, de les proves del CB.

Els organismes que s'encarreguen d'avaluar les habilitats orals en català s'han anat adaptant tant a les innovacions teòriques i metodològiques com als nous tipus d'examinands. El cas més evident de canvi en els examinands ha estat en l'educació primària i secundària, amb l'arribada de l'alumnat nouvingut a partir del final del segle passat. Aquest canvi en l'alumnat ha provocat que s'hagin hagut de plantejar noves proves d'avaluació en llengua i que això s'hagi hagut de fer per a un tipus d'alumnat totalment nou, ja que si bé en anys anteriors s'havia anat adquirint una àmplia experiència en l'avaluació del català com a L2 —a les escoles oficials d'idiomes (EOI), per exemple—, l'edat dels examinands no és la mateixa (adults a les EOI, infants i adolescents a les escoles i els instituts). Pel que fa a les proves del CB, s'ha tingut en compte que el nombre d'alumnat d'origen immigrant és desigual en les escoles de Catalunya i que això podia crear biaixos importants en els resultats. Per això, de moment, s'ha deixat que els centres decideixin si es passen les proves o no a l'alumnat nouvingut amb un temps inferior a dos anys de residència a Catalunya. En el futur caldria reconsiderar l'impacte que té aquesta mesura i si no caldria adaptar les proves de CB a l'alumnat nouvingut.

Un segon canvi pel que fa a les institucions és que s'han diversificat. Si bé a l'inici el SEDEC era l'organisme que s'encarregava de l'avaluació de la població escolar (en el cas de llengua), amb el temps han aparegut institucions especialitzades en avaluació que s'han encarregat d'administrar proves, com ara el CS. Aquest canvi és conseqüència de la situació socioeducativa dels nostres dies, en què es fomenta la cultura de l'avaluació per facilitar l'autoregulació en els centres escolars (així es recull, per exemple, en el projecte de Llei d'educació de Catalunya). En

aquesta conjuntura, el Departament d'Educació va realitzar a partir del curs 2008-2009 la implementació d'una prova d'avaluació a l'alumnat de sisè de primària centrada en les competències lingüístiques (comprensió lectora, expressió escrita i expressió oral) i les competències matemàtiques. La prova d'expressió oral va ser de caràcter mostral el primer any i constava d'una lectura en veu alta d'un text informatiu i d'una explicació oral posterior del que s'ha llegit.

El panorama de canvi que acabem de descriure presenta una sèrie de reptes importants per a l'avaluació de les habilitats orals en els diversos contextos educatius per diverses raons. En primer lloc, adaptar l'avaluació de les habilitats lingüístiques al *Marc europeu comú* és un procés llarg en què s'està treballant i que en els propers anys continuarà donant fruits.

En segon lloc, la implantació de la cultura de l'avaluació en el sistema educatiu de primària i secundària demana un esforç important de tots els integrants de l'àmbit educatiu. Un dels canvis que incorpora la nova prova prevista per als propers anys al final de sisè de primària és precisament una modificació necessària,

que fa referència a la metodologia emprada per corregir les proves de CB. Fins ara, les proves s'han avaluat al moment, i ho ha fet el mestre dels examinands, la qual cosa pot provocar un problema de fiabilitat. En el futur caldrà experimentar amb noves maneres d'avaluar sense sacrificar el mode oral ni la fiabilitat de les proves. Per això va ser benvinguda la notícia que les proves al final de primària serien avaluades per avaluadors externs i no pas pels mestres dels alumnes examinats. En qualsevol cas, si mai resultés impossible usar avaluadors externs per l'alt cost econòmic i els problemes logístics que suposa avaluar tot l'alumnat de Catalunya, seria convenient formar els mestres en criteris d'avaluació, com s'ha fet en el cas de les EOI.

Finalment, un tercer repte serà continuar posant-se al dia en matèria d'innovació pedagògica i avaluadora mentre s'estan produint canvis socioeducatius tan importants com l'arribada de nous alumnes en els últims anys. Per això, és cabdal que les diferents institucions disposin de pressupostos per a recerca i innovació i que hi hagi col·laboració entre les diferents institucions que d'una manera o altra avaluen continguts lingüístics.